

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра соціології та політології

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ СТУДІЇ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Освітня програма/спеціалізація – «Міжнародне право»

Статус дисципліни – обов’язкова

Рік набору – 2017

Харків – 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціально-політичні студії» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право» спеціалізації «Міжнародне право» міжнародно-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. 17 с.

Розробники:

Требін Михайло Петрович – завідувач кафедри соціології та політології, доктор філософських наук, професор; Панфілов Олександр Юрійович – професор кафедри соціології та політології, доктор філософських наук, професор; Герасіна Людмила Миколаївна – професорка кафедри соціології та політології, докторка соціологічних наук, професорка; Воднік Валентина Давидівна – доцентка кафедри соціології та політології, кандидатка філософських наук, доцентка; Волянська Олена Володимирівна – доцентка кафедри соціології та політології, кандидатка соціологічних наук, доцентка; Клімова Галина Павлівна – професорка кафедри соціології та політології, докторка філософських наук, професорка; Підкуркова Ірина Валеріївна – доцентка кафедри соціології та політології, кандидатка соціологічних наук, доцентка; Погрібна Вікторія Леонідівна – професорка кафедри соціології та політології, докторка соціологічних наук, професорка; Поліщук Ігор Олексійович – професор кафедри соціології та політології, доктор політичних наук, професор; Сахань Олена Миколаївна – доцентка кафедри соціології та політології, кандидатка соціологічних наук, доцентка.

Гарант освітньої програми

Комарова Тетяна В'ячеславівна – доцентка кафедри права Європейського Союзу, докторка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри соціології та політології
(протокол № 4 від 28 листопада 2017 р.)

Зміни та доповнення затверджено на засіданні кафедри
соціології та політології
(протокол № 1 від 30 серпня 2021 р.)

Завідувач кафедри

Требін Михайло Петрович

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	6
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	9
5. Теми лекційних і практичних занять.....	9
5.1. Теми лекційних занять.....	9
5.2. Теми практичних занять.....	10
6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання	11
7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	13

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціально-політичні студії» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародне право» підготовки бакалаврів спеціальності 293 «Міжнародне право» галузі знань 29 «Міжнародні відносини».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів –3	Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини» Спеціальність – 293 «Міжнародне право» Спеціалізація – «Міжнародне право» Рівень освіти – перший (бакалаврський)	Обов’язкова	Обов’язкова
Модулів – 3		Рік підготовки:	Рік підготовки:
Загальна кількість годин - 90		2 семестр	2 семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –2-4, самостійної роботи студента - 2-3.		Лекції	Лекції
		22 год.	4 год.
		Практичні заняття	Практичні заняття
		26 год.	4 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		42 год.	82 год.
		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань залік	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань залік

Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти цілісної системи знань, умінь, навичок та інших компетентностей щодо аналізу соціально-політичних реалій, діяльності соціально-політичних інститутів, цінностей політичної культури що має сприяти у майбутніх правників здатності раціонально і критично оцінювати соціально-політичні феномени та робити усвідомлений політичний вибір.

Завдання:

– теоретична і практична підготовка майбутніх фахівців в галузі права з питань актуальних проблем розвитку соціальної і політичної сфер суспільства;

– формування у студентів навичок аналізу, раціонального та критичного оцінювання соціально-політичних подій та явищ;

– розвиток у студентів умінь грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції щодо механізмів функціонування соціополітичних систем, зміни політичних режимів та сутності світової політики в епоху

глобалізації.

Пререквізити: «Економічна теорія», «Історія міжнародного права», «Теорія держави і права», «Логіка», «Українська культура».

Кореквізити: «Країнознавство», «Філософія».

Постреквізити: «Універсальні та регіональні системи захисту прав людини», «Міжнародні економічні відносини», «Теорія міжнародних відносин», «Основи геополітики», «Європейський Союз в міжнародних відносинах».

Мова навчання – українська.

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН 1. Організовувати і контролювати соціальну діяльність та власні дії, пов'язані з реалізацією влади у політичній сфері.

РН 2. Організовувати і проводити аналітичну експертизу діяльності суб'єктів влади.

РН 3. Збирати й аналізувати інформацію з національних і міжнародних джерел стосовно рішень інститутів влади.

РН 4. Узагальнювати інформацію для аналізу та кваліфікації соціально-політичних процесів макро- і мікрорівня (глобальних, регіональних, національних, соціетальних, локальних тощо).

РН 5. Розкривати сутність і природу громадської думки, використовувати результати дослідження громадської думки для прийняття політико-правових рішень.

РН6. Аналізувати агентів та умови політико-правової соціалізації представників різних соціальних груп в різні історичні періоди та на різних стадіях соціалізації.

РН 7. Визначити шляхи формування політико-правової культури залежно від різних базових умов соціально-політичного розвитку держави.

РН 8. Демонструвати здатність приймати вмотивовані рішення в професійній діяльності на основі використання знань щодо сутності феномену політичного лідерства, способів формування, розвитку і реалізації соціальних якостей політичних лідерів.

РН 9. Визначати інтереси соціальних суб'єктів у політичних відносинах та оцінювати мотиви політико-правової поведінки людей.

РН 10. Розкривати проблеми у правовому регулюванні соціальних відхилень і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань відповідно до принципів захисту прав людини і її основоположних свобод.

РН 11. Виявляти причини і наслідки девіантної поведінки осіб в політико-правовому полі та пропонувати способи її корекції.

Навчальна дисципліна забезпечує формування студентами загальних і спеціальних компетентностей та досягнення результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Міжнародне право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК - 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК - 3. Здатність планувати, організовувати і контролювати власну діяльність.

ЗК - 6. Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел.

ЗК - 7. Навички використання інформаційних технологій і баз даних.

ЗК - 12. Здатність визначати інтереси і мотиви поведінки інших осіб.

ЗК - 15. Здатність реалізовувати функції у предметно-практичній діяльності.

Спеціальних компетентностей:

СК - 15. Здатність характеризувати взаємовідносини України з Європейським Союзом, аналізувати проблеми адаптації національного законодавства України до вимог права Європейського Союзу.

СК - 18. Здатність здійснювати аналіз механізмів підтримання міжнародного миру і безпеки на універсальному і регіональному рівнях.

СК - 20. Знання дипломатичного і консульського права, спеціальних місій, права зовнішніх зносин міжнародних організацій та практики правозастосування.

СК - 23. Здатність надавати юридичні висновки й консультації з питань міжнародного права, розробляти міжнародно-правову позицію в інтересах держави.

Програмних результатів навчання:

ПРН - 9. Демонструвати знання загальносистемного інституту міжнародно-правової відповідальності.

ПРН - 11. Виявляти знання мирних засобів вирішення міжнародних спорів.

ПРН 19. Аналізувати й оцінювати обставини справи, кваліфікувати правовідносини.

ПРН – 23. Демонструвати здатність до праці в міжнародно-правовому контексті.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль І. СУСПІЛЬСТВО ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО АНАЛІЗУ

Тема 1. Соціально-політичні студії як навчальна дисципліна

Об'єкт і предмет соціально-політичних студій. Закономірності функціонування та розвитку соціально-політичної сфери суспільства. Структура соціально-політичного знання: категорії, методи та функції. Формування парадигм сучасної вітчизняної та зарубіжної соціально-політичної думки.

Тема 2. Суспільство у соціально-політичному дискурсі

Суспільство як соціальна система. Типи і ознаки суспільства. Соціальна структура суспільства та її підструктури. Соціальні групи як елемент соціальної структури суспільства. Соціальна стратифікація. Соціальна нерівність та соціальна політика. Процес соціальної мобільності: види, канали, спрямованість і динаміка.

Тема 3. Інститути суспільства

Поняття соціального інституту. Механізм інституціоналізації. Загальні ознаки й структурні елементи соціального інституту. Види соціальних інститутів. Основні функції соціальних інститутів. Місце і роль політичних інститутів у системі соціальних інституцій суспільства. Особливості політичних інститутів. Політичні інститути (держава, політичні партії, громадсько-політичні рухи тощо) як елементи політичної системи суспільства. Функціональна характеристика політичних інститутів суспільства.

Модуль 2. ВЛАДА, ПОЛІТИКА, ОСОБИСТІСТЬ

Тема 4. Влада і політика

Влада і політика як феномени цивілізації та об'єкти соціально-політичного аналізу. Джерела, ресурси і носії влади у суспільстві. Різновиди влади, її рівні та функції; соціально-політичні й правові механізми здійснення політичного панування. Особливості реалізації владних відносин у публічній та «тіньовій» сфері політики; проблема соціального делегування влади. Легітимність та легітимація політичної влади. Дисперсія і дифузія влади. Політичні режими: сутність, різновиди та ознаки, критерії оцінки.

Тема 5. Особистість в політичному просторі

Особистість: поняття, структура, функції особистості, її соціальний статус та соціальна роль. Соціальна типологія особистості. Соціально-політична діяльність і поведінка особистості. Соціалізація людини: структура, механізми й етапи; характеристики політичної соціалізації. Феномен лідерства у суспільстві. Соціальні якості політичних лідерів, функції та механізми впливу. Типології лідерства у політичній практиці держави та партій. Сутність феномену еліти. Плюралізм еліт у сучасному соціумі. Структура та соціальні функції політичної еліти. Механізми й канали рекрутування політичної еліти. Динаміка еліти: «обмін еліт», закон «циркуляції еліти» як проблема політичної наступності. Політична культура: сутність, структура, види та функції. Типологія політичних культур. Політичні субкультури.

Модуль 3. СОЦІАЛЬНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ І ЯВИЩА

Тема 6. Соціальні відхилення

Соціальні норми: поняття, загальні характеристики, основні види, функції. Сутність і загальні ознаки соціальних відхилень. Типологія соціальних відхилень, форми девіантної поведінки. Загальні закономірності процесу формування та розвитку девіантної поведінки. Проблема співвідношення біологічного, психологічного та соціального в генезі девіантної поведінки. Фізіологічні (антропологічні) (Ч. Ломброзо, Р. Шелдон) та психологічні (З. Фройд, А. Адлер, Д. Доллард) пояснення девіацій. Культурологічні теорії девіантності (Р. Клауорд, Л. Оулін, Т. Селлін.). Теорія диференційованої асоціації (Е. Сатерленд). Теорія культурного перенесення Г. Тарда. Теорія аномії (Е. Дюркгайм), теорія соціальної напруги та «ескалації цілей» (А. Кoen, Р. Мертон), теорія стигматизації (Г. Беккер). Теорія конфлікту Р. Квінні. Поняття, суб'єкти та об'єкти соціального контролю. Види соціального контролю: зовнішній, внутрішній, супутній, відволікаючий. Соціальна профілактика девіацій: сутність, види, напрями. Інформаційний, пропагандистський, медично-біологічний, комплексний методи профілактики девіантної поведінки.

Тема 7. Громадська думка та соціально-політичні технології

Громадська думка як соціальний інститут: сутність, природа, механізм функціонування. Використання громадської думки у регулюванні економічної, соціальної та політичної сфер суспільства. Соціальні технології: сутність і призначення. Зміст та функції політичних технологій. Типології соціально-політичних технологій.

Тема 8. Соціальні та політичні процеси

Соціальний та політичний процеси як складові суспільного розвитку: взаємозв'язок, особливості протікання та рівні прояву. Специфіка політичного процесу як елементу соціальної динаміки. Структурна композиція та фази розвитку соціально-політичного процесу. Основні форми і способи протікання соціально-політичних процесів. Типологія соціально-політичних процесів: трансформація, модернізація, модифікація. «Західний» та «незахідний» політичні процеси: порівняльний аналіз. Соціально-політичні процеси у транзитивних суспільствах.

Тема 9. Світова політика

Світова політика: сутність і процеси розвитку. Держави та міжнародні організації як суб'єкти світової політики. Глобалізація як мегатенденція світової політики. Глобальні проблеми сучасності. Антиглобалізм. Геополітичні виклики XXI ст.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	У тому числі			Усього	У тому числі		
Л		ПЗ	СРС	Л		ПЗ	СРС	
Модуль 1. Суспільство як об'єкт соціально-політичного аналізу								
Тема 1. Соціально-політичні студії як навчальна дисципліна	8	2	2	4	11	2		9
Тема 2. Суспільство у соціально-політичному дискурсі	12	2	4	6	11		2	9
Тема 3. Інститути суспільства	10	2	2	6	9			9
Разом	30	6	8	16	31	2	2	27
Модуль 2. Влада, політика, особистість								
Тема 4. Влада і політика	14	4	4	6	11	2		9
Тема 5. Особистість в політичному просторі.	16	4	6	6	10			10
Разом	30	8	10	12	21	2		19
Модуль 3. Соціальні та політичні процеси і явища								
Тема 6. Соціальні відхилення.	8	2	2	4	11			9
Тема 7. Громадська думка та соціально-політичні технології.	8	2	2	4	9			9
Тема 8. Соціальні та політичні процеси.	8	2	2	4	9		2	9
Тема 9. Світова політика.	6	2	2	2	9			9
Разом	30	8	8	14	38		2	36
Усього годин / кредитів ECTS	90/ 3	22	26	42	90 / 3	4	4	82

5. Темі лекційних і практичних занять

5.1. Темі лекційних занять

Теми навчальної дисципліни	Теми лекцій	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Суспільство як об'єкт соціально-політичного аналізу			
Тема 1. Соціально-політичні студії як навчальна дисципліна	1. Соціально-політичні студії як навчальна дисципліна	2	2
Тема 2. Суспільство у соціально-політичному дискурсі	2. Суспільство у соціально-політичному дискурсі	2	
Тема 3. Інститути суспільства	3.Інститути суспільства	2	
Модуль 2. Влада, політика, особистість			
Тема 4. Влада і політика	4.1 Влада як суспільно-політичний феномен	2	2
	4.2. Дисперсія влади та політичні режими	2	
Тема 5. Особистість в політичному	5.1. Особистість як об'єкт	2	

просторі.	соціологічного аналізу		
	5.2. Політичне лідерство, політична еліта та політична культура	2	
Модуль 3. Соціальні та політичні процеси і явища			
Тема 6. Соціальні відхилення	6. Соціальні відхилення	2	
Тема 7. Громадська думка та соціально-політичні технології	7. Громадська думка і соціально-політичні технології	2	
Тема 8. Соціальні та політичні процеси	8. Соціальні та політичні процеси	2	
Тема 9. Світова політика	9. Світова політика	2	
Усього		22	4

5.2. Темі практичних занять

Теми навчальної дисципліни	Теми практичних занять	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Суспільство як об'єкт соціально-політичного аналізу			
Тема 1. Соціально-політичні студії як навчальна дисципліна	1. Соціально-політичні студії як навчальна дисципліна	2	
Тема 2. Суспільство у соціально-політичному дискурсі	2.1 Суспільство як соціальна система	2	2
	2.2 Підструктури соціальної структури суспільства	2	
Тема 3. Інститути суспільства	3. Інститути суспільства	2	
Модуль 2. Влада, політика, особистість			
Тема 4. Влада і політика	4.1 Влада як суспільно-політичний феномен	2	
	4.2 Дисперсія влади та політичні режими	2	
Тема 5. Особистість в політичному просторі.	5.1 Особистість в соціологічному дискурсі	2	
	5.2. Феномен політичного лідерства та політичної еліти	2	
	5.3. Політична культура	2	
Модуль 3. Соціальні та політичні процеси і явища			
Тема 6. Соціальні відхилення	6. Соціальні відхилення	2	
Тема 7. Громадська думка та соціально-політичні технології	7. Громадська думка та соціально-політичні технології	2	
Тема 8. Соціальні та політичні процеси	8. Соціальні та політичні процеси	2	2
Тема 9. Світова політика	9. Світова політика	2	
Усього		26	4

6. *Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання*

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Соціально-політичні студії» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань, підготовка і захист реферату за ініціативи студента, есе, контрольна робота.

У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирьохбальною шкалою (0, 3, 4, 5). За результатами практичних занять із кожного з трьох модулів розраховується загальна кількість набраних балів (максимально – 30 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

Протягом семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10.

Формою підсумкового контролю знань студентів з дисципліни є залік, що виставляється на основі результатів поточного контролю та виконання завдань самостійної роботи. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент отримує залік, становить 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів дисципліни «Соціально-політичні студії»:

Поточний контроль			Самостійна робота студентів	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття				
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3		
max 30	max 30	max 30	max 10	max 100

Критерії оцінювання з дисципліни «Соціально-політичні студії»:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті (за модуль)	Max 30	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	24	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	20	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	18	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0-17	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Max 10	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.

	9	В роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.
	8	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні.
	7	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	6	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи.
	Min 0-5	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Соціально-політичні студії» виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34

7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

7.1. Нормативно-правові акти

1. Закон України «Про політичні партії в Україні». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>
2. Виборчий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#n4127>
3. Закон України «Про інформацію». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

4. Закон України «Про громадські об'єднання». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
5. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань щодо врахування громадських інтересів під час розроблення проектів містобудівної документації на місцевому рівні». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/555-2011#Text>

7.2. Література

Основна література:

1. Баранівський В.Ф. Політологія: Підручник. Київ: Національна академія управління, 2016. 235 с.
2. Богомаз К. Ю., Комих Н. Г. Новітні соціологічні теорії: хрестоматія: навч. посібник. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2011. 325 с.
3. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія: навч. посіб. 9-те вид., перероб. і допов. Львів: Вид-во Львівської комерційної академії, 2015. 370 с.
4. Гольцов А. Г. Геополітика та політична географія. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 416 с.
5. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Соціологія: загальний курс: навч. посіб. Київ: Каравела, 2011. 408 с.
6. Муляр В. І. Політологія: навч. посіб. 4-те вид., перероб. і допов. Житомир: ЖДТУ, 2014. 335 с.
7. Пірен М. І. Загальна соціологія: підруч. для студентів ВНЗ. Київ: Персонал, 2014. 477 с.
8. Політологічний енциклопедичний словник / [уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін.]; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2015. 816 с.
9. Політологія: підручник / [М. П. Требін, Л. М. Герасіна, І. О. Поліщук та ін.]; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2013. 416 с.
10. Політологія: підручник / [М. П. Требін, Л. М. Герасіна, І. О. Поліщук, О. М. Сахань та ін.]; за ред. М. П. Требіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2018. 462 с.
11. Сокур'янська Л.Г. Вступ до соціології: навч. посіб. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2011. 206 с.
12. Соціологія: навч. посіб. / за ред. С. О. Макеева. 5-те вид., перероб. і доп. Київ: Товариство «Знання», КОО, 2012. 566 с.
13. Соціологія: підручник / [М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.]; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2010. 224 с.
14. Соціологія: підручник / [Ю. Ф. Пачковський, Н. В. Коваліско, І. В. Городняк та ін.]; за ред. д-ра соціол. наук, проф. Ю. Ф. Пачковського. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 418 с.

15. Соціологія: терміни і поняття. Навчальний енциклопедичний словник-довідник / за заг. ред. В.М. Пічі [Н.В. Коваліско, Ю.Ф. Пачковський, О.І. Пташник-Середюк та ін.]. Львів: «Новий світ-2000», 2018. 658 с.
16. Соціологія права: енциклопедичний словник / Л. М. Герасіна, О.Ю. Панфілов, В.Л. Погрібна та ін.; за ред. М.П. Требіна. Харків: Право, 2020. 984 с.
17. Требін М. П. Соціально-політичні студії: навч. посіб. Харків: Право, 2017. 696 с.
18. Требін М. П. Соціально-політичні студії: посіб. для підгот. до іспиту. Харків: Право, 2019. 138 с.

Додаткова література:

1. Воднік В. Д. Проблеми профілактики алкоголізму в умовах побудови громадянського суспільства в Україні. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2014. №3 (22). С. 239–255.
2. Волянська О.В. Проблема агресивної поведінки підлітків: фактори та механізми соціалізації. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2016. № 3(30). С. 117–134.
3. Герасіна Л. М. Наративи міжнародної конфліктності – глобальна турбулентність або деструкції світової системи? *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Політологія.* 2020. № 2(45). С. 8–24.
4. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку: монографія / [Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін.]; за ред. проф. М. П. Требіна. Харків: Право, 2013. 536 с.
5. Історія політичної думки: підручник /за заг. ред. Хоми Н. М. [І. В. Алексеєнко, Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. Львів: «Новий Світ-2000», 2016. 1000 с.
6. Історія української соціологічної думки: навчальна біографічна енциклопедія / За наук. ред. В.М. Пічі [В.М. Онищук, Ю.Ф. Пачковський, Н.М. Цимбалюк та ін.]. Львів : «Новий Світ – 2000», 2020. 336 с.
7. Клімова Г. П. Концептуальні підходи до аналізу поняття «Держава». *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2015. № 2(26). С. 161–169.
8. Клімова Г.П. Феномен політичної культури:теоретико-методологічний дискурс. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Політологія.* 2020. № 2. С.56-71.

9. Міжнародна інформація: *навч. посіб.* / М.П. Требін, І.О. Поліщук, Н.П. Осипова та ін.; за ред. М.П. Требіна. Харків: Право, 2014. 336 с.
10. Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2015. 492 с.
11. Парсонс Т. Соціальна структура і особистість: [зб. творів] / пер. з англ. В. Верлоки і В. Кебуладзе. Київ: Дух і літера, 2011. 337 с.
12. Погрібна В. Л. Криза ідентичності і глобалізація суспільства: питання чи відповіді? *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2014. № 1(15). С. 240–248.
13. Погрібна В. Л., Сахань О. М. Війна і корупція в свідомості українців: злочинний симбіоз чи природний конфлікт? *Українське суспільство в умовах війни: виклики сьогодення та перспективи миротворення: матер. II Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Маріуполь, 15 червня 2018 р.).* Маріуполь: ДонДУУ, 2018. С. 89–93.
14. Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції: монографія / [О.О. Безрук, В.С. Бліхар, Л.М. Герасіна та ін.] ; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2019. 744 с.
15. Політична енциклопедія / редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ: Парламентське видавництво, 2011. 808 с.
16. Політологія: енциклопедичний словник / [В.М. Денисенко, Л.Я. Угрин, Н.М. Хома]; за ред. д-ра філос. наук, проф. В.П. Мельника. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 406 с.
17. Політологія: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації / [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]; за наук. ред. д-ра політ. н. Н. М. Хоми. 2-ге видання, стереотипне. Львів: «Новий Світ – 2000», 2015. 779 с.
18. Поліщук І. О., Чигрінов В. І. Політико-культурний фактор в електоральному процесі постсоціалістичних суспільств.: монографія. Харків: ХІБМ, 2015. 429 с.
19. Правова і політична культура українського соціуму за умов модернізації політико-правового життя: монографія / О.О. Безрук, Л.М. Герасіна, І.В. Головка та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2016. 560 с.
20. Сахань О. М. Проблеми політичної модернізації за сучасних умов розвитку української держави. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2015. № 3. С.274–277.
21. Соціально-гуманітарна сфера України в сучасних дискурсах: монографія; за заг. ред. проф. О. Ю. Панфілова. Харків: ХІФ КНТЕУ, Видавець О. А. Мирошніченко, 2019. 284 с.
22. Сучасна політична лексика: *енциклопед. словник-довідник* / [І.Я. Вдовичин, Л.Я. Угрин, Г.В. Шипунов та ін.]; за наук. ред. Хоми Н.М. Львів: «Новий Світ-2000», 2015. 396 с.

23. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: *навч. посіб.* / [М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін.]; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2016. 540 с.
24. Теорія політики: підручник / Денісенко В.М., Бліхар В.С., Требін М.П., Угрин Л.Я. та ін. Львів: Ліга-Прес, 2015. 668 с.
25. Требін М.П. «Гібридна» війна як нова українська реальність. *Український соціум*. 2014. №3 (50). С. 113–127.
26. Українське суспільство в умовах глобальних змін: цивілізаційний вимір. Монографія; за заг. ред. проф. О. Ю. Панфілова. Харків: ВД «Інжек», 2015. 240 с.
27. Herasina L.M. Concept and tendencies to the development of the world political process. *Вісник Національного ун-ту «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Політологія. 2018. № 2 (37). С. 8–17.

7.3. Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Інститут соціології НАН України. URL: <https://i-soc.com.ua/>
3. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua/>
4. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/?mid=7>
5. Інститут трансформації суспільства. URL: <http://www.soskin.kiev.ua>
6. Київський міжнародний інститут соціології. URL: <http://www.kiis.com.ua/>
7. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
8. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <https://niss.gov.ua/>
9. Представництво ООН в Києві. URL: <http://www.un.org.ua/>

7.4. СЕНМК

Стандартизований навчально-методичний комплекс кафедри соціології та політології (бібліотека НЮУ імені Ярослава Мудрого) URL: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=161:kafedra-socziologii-ta-politologii&Itemid=151

7.5. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Відкритий доступ до он-лайн ресурсів: Oxford Handbooks Online; Oxford Scholarship Online; Max Planck Encyclopedia of Public International Law; Oxford Constitutions of the World.

Доступ до інформації можливий на абонементі наукової літератури
Навчально-бібліотечного комплексу (вул. Пушкінська, 84-А, 4 поверх), в залі
періодичних видань (вул. Пушкінська, 84-А, 5 поверх), у філіях бібліотеки:
№ 1 (вул. Динамівська, 4). № 2 (вул. Пушкінська, 106).